

Sygn. akt V KK 402/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 października 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący)

SSN Eugeniusz Wildowicz

SSN Paweł Wiliński (sprawozdawca)

Protokolant Klaudia Binienda

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Małgorzaty Kozłowskiej,

w sprawie **A. G. i M. G.**

oskarżonych z art. 186 § 1 kk

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 9 października 2020 r.,

kasacji wniesionej przez prokuratora,

od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 29 listopada 2018 r., sygn. akt IV Ka (...)

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w P.

z dnia 6 sierpnia 2018 r., sygn. akt III K (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w P. do ponownego rozpoznania w postępowaniu
odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 6 sierpnia 2018 r., sygn. akt III K (...) Sąd Rejonowy w P. warunkowo umorzył postępowanie karne wobec A. G. i M. S. G., oskarżonych o przestępstwo z art. 186 § 1 k.k., polegające na tym, że okresie od 25 maja 2016 r. do 26 października 2016 r. w P. i Ł. jako członkowie zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Przedsiębiorstwo A. G., będącej właścicielem sieci kanalizacji sanitarnej na Osiedlu przy P. w Ł., gmina M., w skład której wchodziła między innymi przepompownia ścieków i rurociąg tłoczny, wbrew obowiązкови z art. 138 ust. 1 Prawa ochrony środowiska, nie utrzymywali w należytych stanie tej sieci, zabezpieczającej wodę gruntową i powierzchnię ziemi przed zanieczyszczeniami, przez co ścieki wydostawały się poza instalację sanitarną, zanieczyszczając powierzchnię ziemi.

Po rozpoznaniu apelacji obrońcy oskarżonych, wyrokiem z dnia 29 listopada 2018 r., sygn. akt IV Ka (...), Sąd Okręgowy w P., zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w ten sposób, że oskarżonych uniewinnił od zarzucanego im czynu.

Od powyższego prawomocnego orzeczenia kasację wniósł Prokurator Rejonowy w P., zarzucając mu „rażące naruszenie prawa materialnego, które mogło mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, to jest obrazę art. 186 § 1 k.k. poprzez jego błędne niezastosowanie, będące skutkiem rażącej obrazy art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 Prawo ochrony środowiska, polegającej na błędnym niezastosowaniu tego przepisu, wynikającym z błędnego uznania, że inny niż gmina właściciel urządzenia kanalizacyjnego nie ma obowiązku utrzymywania ich w należytych stanie, zabezpieczającym powierzchnię ziemi przed zanieczyszczeniem i w konsekwencji nie może być podmiotem czynu zabronionego z art. 186 § 1 k.k.”

Podnosząc ten zarzut, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi odwoławczemu do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na kasację obrońca oskarżonych wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się zasadna. Rację ma skarżący, że konstrukcja uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego nie ułatwia ustalenia czytelnych granic między przyjętymi za prawidłowe przez ten Sąd ustaleniami co do faktów, a wykładnią stosowanych w sprawie przepisów. Niewątpliwe jest jednak, że podstawą przyjętego i ujawnionego w uzasadnieniu stanowiska Sądu Okręgowego co do braku podstaw do przypisania oskarżonym odpowiedzialności za zarzucany im w niniejszej sprawie czyn z art. 186 § 1 k.k. było uznanie, że art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (t. j. Dz.U. 2018 poz. 1454 ze zm.; dalej: UoCz.) nakłada na gminę obowiązek utrzymania czystości i porządku w gminach, a oskarżeni i reprezentowana przez nich firma nie mają w tym zakresie żadnych kompetencji i uprawnień. Rzecz jednak w tym, że w zakresie postawionych w sprawie zarzutów nie znajdowały się czyny związane z naruszeniem tych obowiązków, lecz ściśle sprecyzowane zarzuty naruszenia obowiązków wynikających z art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 49, poz. 464 ze zm.; dalej PoŚ), do których rozpoznający apelację Sąd odwoławczy się w ogóle nie odniósł.

Zgodnie z art. 138 ust. 1 PoŚ eksploatacja instalacji i urządzeń zgodnie z wymaganiami ochrony środowiska jest obowiązkiem ich właściciela, chyba że wykaze on, iż władającym instalacją lub urządzeniem jest na podstawie tytułu prawnego inny podmiot. Wyjątkiem są jedynie drogi, linie kolejowe, linie tramwajowe, lotniska i porty, co do których zgodnie z art. 139 PoŚ, obowiązek przestrzegania wymagań ochrony środowiska spoczywa na zarządzających tymi obiektami.

Dowody zgromadzone w przedmiotowej sprawie i dokonane na ich podstawie ustalenia faktyczne, których zresztą Sąd Okręgowy nie podważył, potwierdzają fakt, że właścicielami sieci wodociągowej było w okresie objętym zarzutem Przedsiębiorstwo A. G., którego reprezentantami byli oskarżeni, pełniący funkcje członków zarządu spółki. Jakkolwiek toczyły się rozmowy pomiędzy ww. przedsiębiorstwem, a gminą M. i przedsiębiorstwem A. S.A., dotyczące przekazania tych urządzeń, to w okresie objętym zarzutem, tj. między 25 maja a 10 października 2016 r. do tego przekazania nie doszło. Zatem, w świetle ustaleń faktycznych sprawy Przedsiębiorstwo A. G., reprezentowane przez oskarżonych,

jako właściciel sieci kanalizacyjnej zobowiązane było nadal do dbałości o stan tych urządzeń i utrzymania ich w należyтым stanie technicznym.

Jednocześnie uznać należy, że powołany przez Sąd Okręgowy przepis art. 3 ust. 1 UoCz, zgodnie z którym utrzymanie czystości i porządku w gminach należy do obowiązkowych zadań własnych gminy, nie stanowi *lex specialis* wobec art. 138 ust. 1 PoŚ i nie wyłącza jego zastosowania. Co więcej, zakres zastosowania tych przepisów nie krzyżuje się w zakresie czynu objętego zarzutami w niniejszej sprawie. Akceptacja stanowiska Sądu Okręgowego, prowadzącego wbrew treści art. 138 ust. 1 PoŚ w istocie do jego pominięcia, ew. do uznania, że adresatem obowiązku z art. 138 ust. 1 PoŚ byłaby każdorazowo wyłącznie gmina, co miałoby właśnie wynikać z art. 3 ust. 1 UoCz, oznaczałaby m.in., że przepis ten nigdy nie znalazłby zastosowania wobec prywatnych właścicieli takich sieci kanalizacyjnych czy urządzeń.

Zatem pominięcie treści przepisu art. 138 ust. 1 PoŚ, którego naruszenie stanowiło zarówno podstawę zarzutów postawionych w niniejszej sprawie, jak i wyroku Sądu I instancji, przy ocenie przez Sąd odwoławczy stawianych w apelacji zarzutów, stanowiło rażące naruszenie prawa, tj. art. 186 § 1 k.k. Miało ono także niewątpliwie istotny wpływ na treść orzeczenia. Eliminacja treści art. 138 ust. 1 PoŚ i wynikającego z tego przepisu obowiązku dbałości o stan sieci kanalizacyjnej spoczywającego na jej właścicielu z zakresu obowiązującej w sprawie normy sankcjonowanej doprowadziła bowiem Sąd odwoławczy do ustalenia, że decydujące znaczenie ma w tym zakresie samoistnie stosowany art. 3 ust. 1 UoCz., a następnie wskazanie na brak dostatecznych dowodów popełnienia takiego czynu przez oskarżonych. Zarzuty postawione w sprawie i zapadły wyrok warunkowo umarzający postępowanie nie były jednak związane z naruszeniem obowiązków gminy wynikających z art. 3 ust. 1 UoCz., lecz z naruszeniem przez właściciela kanalizacji sanitarnej obowiązku utrzymywania jej w należyтым stanie, zgodnie z obowiązkami wynikającymi z art. 138 ust. 1 PoŚ. W tym właśnie kontekście powinny zostać ocenione przez Sąd odwoławczy podniesione w apelacji zarzuty obrońcy, skierowane przeciwko orzeczeniu Sądu I instancji. Taki też będzie zakres kontroli odwoławczej, obowiązek dokonania której w zgodzie z obowiązującymi

przepisami spocznie na Sądzie Okręgowym w P., rozpoznającym ponownie apelację od wyroku Sądu Rejonowego w P. .

Mając na uwadze powyższe, należało orzec jak w sentencji.